

TELEGRAFUL ROMÂN

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fl.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru strălătațe pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei arhidiecezane Sibiu, strada Măcelarilor 45
Correspondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefranțuzesci și articolele nepublicabile nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 14 fl., — de două ori 24 fl., — de trei ori 30 fl. rëndul cu litere garmond

Noi ce facem?

Sibiu, 21 Decembrie n.

Nu ne privește absolut de loc certa și neînțelegerile dintr-un guvern și opoziția unită, și de pe partea noastră puteau să urmeze scene și mai urite de cât cele întâmplate în dieta țerii, căci nu perdeam, dar' nici nu câștigam nimic. N'avem adică nici să pierdem și nici să câștigăm, fie că guvernul și opoziția unită se îmbrățișează și se pupă, fie că se trag de păr și se îmbrâncesc până la eshaurierea puterilor. De ce? Fiindcă noi nu suntem reprezentați prin deputații nostri, acolo unde ar trebui să fim reprezentați, în parlamentul țerii. De aceea înregistrăm numai ca simpli croniciari ceea ce se întâmplă în parlament, fără a ne pune nici pe partea unuia, nici pe partea celuilalt dintr-un beligeranți, pentru noi de egală valoare și bunăvoință.

După ședințele dietei despre cari am vorbit în numărul trecut, a mai urmat ședința de Vineri, în care ministrul-president a rugat opoziția să-i voteze indemnitate pentru-ca să poată dizolva dieta și să poată apela la verdictul alegătorilor, — singurii chiamați să formeze pe judecătorii în neînțelegerile dintr-un guvern și opoziție, — dar' opoziția a denegat guvernului împlinirea acestei dorințe. Urmarea a fost, că prim-ministrul Tisza a plecat Vineri seara la Viena, ca să facă raport Monarhului despre cele întâmplate, ear' dieta Sâmbăta n'a ținut ședință.

Mergerca prim-ministrului Tisza la Viena a dat următorul rezultat: Maiestatea Sa l'a primit în audiență Sâmbăta la orele 9, și după-ce în curs de o oră întrăgă i-a ascultat amănunțit raport asupra situațiunei, a binevoit a consimți, ca dieta să fie de nou prorogată prin rescript preainalt până după sărbătorile Crăciunului. În 28 Decembrie apoi să se întrunescă earăși, și guvernul să facă de nou încercare să i-se voteze indemnitatea, ear' pe la începutul luni Ianuarie anul viitoriu,

în 4 ori 5, dieta va fi dizolvată, fie că indemnitatea e votată, ori nu e votată. Dizolvarea se va face prin rescript preainalt, cetit de însuși Maiestatea Sa, care în scopul acesta sosește pe la începutul lui Ianuarie la Budapesta.

Maiestatea Sa ar fi declarat în mod categoric, că afară de membrii guvernului actual nu va primi în Budapesta pe nimeni dinură politicianii țerii în audiență pentru a-i consulta asupra situațiunei, ceea ce ar însemna, că Maiestatea Sa are cea mai perfectă încredere în actualii săi ministri ungari.

Că lucrurile într-un adevăr așa au fost stabilite în Viena, s'a văzut Luni, în dietă, când nu s'a făcut alta, de cât s'a cetit rescriptul preainalt, prin care dieta vine prorogată până la 28 Decembrie. Și atât de sigură e lumea politică, că acum urmază dizolvarea parlamentului (cu indemnitate ori fără indemnitate), în cât omenii au și început să facă candidările pentru viitorii alegeri, în mai multe cercuri.

Aceea despre ce se vorbea de mult, e deci acum în pragul ușii: *nouele alegeri dietale*. O luptă grea se va desfășura într-un guvern și opoziția unită, pentru-ca fie-care dintr-un beligeranți ar doră să între mai tare în dieta ce se va deschide, și fie-care are speranță, că „națiunea” e pe partea sa.

Pörte și însă luptele cum veau și cum știu, pe noi luptele lor nu ne privesc de loc, cum nu ne-au privit nici certele lor. Ce ne privește pe noi este atitudinea ce ar trebui să o iei din vreme poporul român din patria această față cu nouele alegeri, pentru-ca să nu mai între în ele nepregătit, neorientat, și dus la urnă de alții, înrolat în serviciul altora. Timp mult de pierdut nu mai este. De aceea, cei chiamați și cei datori, caute și găsească modalitatea întrunirii conferenței naționale în timpul cel mai scurt, pentru-ca alegerile ce vin să se desfășoare închiegați earăși într-un partid puternic național, cu linie de conduită bine stabilită, amăsurat intereselor poporului nostru. Să nu lăsam lucrurile până în momen-

tu din urmă, pentru a nu mai arunca pradă poporul de la sate în brațele corteșilor diferitelor partide, toate contrare intereselor poporului român. Și peșt tot să nu fie întrelăsată de astădată convocarea conferenței naționale, singură competentă a decreta poporului român din această țară că ce are să facă la alegerile dietale ce ne stau înaintă, după-ce din neîmpedecarea ținerii ultimelor întruniri românești s'ar pute deduce, că nu va fi oprită nici conferența națională a tuturor alegătorilor români din patrie. Asta e ce ne privește pe noi. Ori și mai la înțeleș, ce ne privește pe noi este, dacă și bate cineva dintr-un frunțașii nostri capul cu lucrurile acestea, ori fi-vom lăsați earăși, ca fie-care să facă ceea ce vrea și i convine, ca fie-care să meargă de capul său? De aceea, și mai pe scurt: *noi ce facem?*

Protestul Sașilor.

Adunarea alegătorilor sași din cercurile Sibiuului, apoi din cercul electoral Cristian și Cisnădie, s'a ținut Dumneacă în sala de la Gesell's-hausthaus, în Sibiu. A fost bine cercetată și a decurs în cea mai perfectă ordine. Au luat parte la adunare cum 800 alegători din cercurile numite. Adunarea a fost des hără la orele patru și un sfert prin dl Gottshing Adolf, care într-o vorbire scurtă spune care este scopul adunării și dă cuvântul dlui Emil Neugeboren, profesor și redactor, pentru a propune și motiva un proiect de rezoluțiune în chestia proiectului de lege al dlui ministru de instrucție Berzeviczy. Dl Neugeboren într-o vorbire frumoasă, ascultată cu încordată atențiune și viu aprobată de întreaga adunare, espune primăjdiile cuprinse în noul proiect de lege pentru școlile săsești, apoi în numele comitetului central săsec propune spre votare următoarea rezoluțiune:

1. Alegătorii dietali întruniți în 18 Decembrie 1904 în Sibiu, din cercurile electorale Sibiu, Cisnădie și Cristian, declară în unanimitate, că resping proiectul de lege despre modificarea legilor școlare, din cea mai adâncă convingere, și ridică

protest în contra volnicilor îndreptate asupra școlii și naționalității lor, din motivul că: proiectul de lege e incompatibil cu principiile susținătoare de stat, depuse în legile de la 1838 despre egala îndreptărire a naționalităților și despre instrucția populară;

proiectul de lege prin mai multe dispozițiuni ale sale cassază aprăpe de tot dreptul autonom al bisericii, existent de sute de ani și garantat prin numeroșe legi, ear' școlile și pe învățătorii de la ele li espune celor mai mari volnicii;

proiectul de lege, prin stabilirea unui scop care nu pöte fi atins cu privire la instrucția în limba magiară, și prin magiarizarea cursurilor de repetiție, răpește timpul și forțele pentru instruirea în celelalte studii și prin această apără pentru viitoriu educarea poporului la cetățeni nemagari, și în special îngreunază munca culturală a poporului săsec, săvârșită cu onoare, de secol.

2. Alegătorii dietali sași așteptă cu siguranță, ca deputații lor în bună înțelegeră să caute să impedeze din toate puterile și în mod categoric prefacerea în lege a unui proiect școlar de lege cu scopuri atât de păgubitoare.

Mai vorbește preotul săsec Konnerth Josef din Cristian și preotul Dr. Schuller Richard din Cisnădie, ear' în urmă țărani: Bill Stefan din Șura-mare și Schulder Johann, toți în contra proiectului de lege și sprijinind proiectul de rezoluțiune, care pus la vot din partea presidentului adunării se primește cu unanimitate.

Adunarea întonescă apoi o cântare bisericăscă (E'ne feste Burg ist unser Gott), strigă „să trăiască patria” și la orele șese fără un sfert e terminată. Mulțimea părăsește sala în ordine.

Din Brad.

— Ziua sfântului Andreiu. —

Brad, 2 Decembrie v.

Serbarea școlară aranjată de tinerimea studiosă de la gimnaziul din Brad a fost un vrednic act de recunoștință, închinat memoriei fericitului Andreiu bar. de Șaguna.

FOIȘORĂ

Copiii cei orbi.

— Traducere. —

De Leonil

(Fine.)

Ei învață și a cetă și a socoti. Cărțile lor însă sunt cu totul deosebite. Ele sunt făcute din hârtie tare cu litere în relief, peste cari pörta degetele și ceteșc fluent.

Și trebuie să-i vești cum roșesc dacă greșesc. Știu să scrie, însă fără cernelă. Cu un cotor de aramă ascuțit apasă pe o hârtie și astfel fac mulțime de puncte, cri și grupăză după un ABC al lor cu diferite forme. Aceste puncte pe partea cealaltă a hârtiei es în relief, și dacă peate ele pörta degetul pot cetă ce au scris, ba și ceea ce au scris alții.

Tot astfel scriu și numeri și rezolvăză diferite teme și socotel.

Mental încă socotesc, și înă cu o ușurătate de necredut, pentru-ca pe ei nu-i distrage vederea diferitelor lucruri, ca pe noi.

Și dacă i-ai vedă cum stau când li-se cetește ceva, cum ascultă și cum discută ei într-un ei, din istorie, limbă etc., chiar și cei mici, ședând 4—5 în o bancă fără a se întörce unul către altul. În bancă primul dis-

cută cu al treilea, al doilea cu al patrulea, cu voce tare și totdeauna așa, că nu perde nici un cuvânt din ce zice celalalt, așa li-e de dezvoltat auzul!

Sunt cu mult mai îngrijați de esmene, și își iubesc profesorii cu mult mai tare de cât voi.

Cunosce pe învățătorii lor după umblet, și știu dacă e cu voie bună, sau nu, dacă se s'mte bine sau nu, și acestea le observă după intonarea și numai a unui cuvânt s'rgur.

Ei doresc, ca învățătorii să-i atingă cu mâna. Și dacă se pörta cu ei pretinește, dacă îi laudă, ei încă îi ating rânile și brațele, void prin cășta să-i exprime mulțimă.

Unul pe altul încă se iubesc; sunt buni prietini. Dacă au ferii îi poți vedea aprăpe numai pe unii și aceiași la olaltă. În clasele de fete d. e. ele formăză atâtea grupe câte instrumente musicale învață.

Decesbit s'au pianistele de violiniste, etc. și niciodată nu se despart unele de altele. Dacă iubesc pe cineva, cu greu se despart de el.

Amiciția este o mângăiere a lor. Ei se judecă foarte drept unul pe altul. Au cele mai clare noțiuni despre bine și despre rău. O faptă nobilă, respective istorisirea unei fapte bune îi însufletește în măsură foarte mare.

O bi iubesc foarte mult musica. Ea e bucuria, ea e viața lor.

Copii orbi, abia întrați în Institut, sunt în stare a sta 2—3 ore nemigcați, numai să pöta asculta musica, pe care o învață cu mare plăcere.

O, dacă i-ai auzi cântând și dacă i-ai vedă cum stau cu fruntea ridicată, suridând aprinși la față, tremurând de la început, răpiți de acea armonie, care corăspunde întunecimii nesfârșite, ce plutește printre ei!

De, numai atunci ai pute înțelege ce mângăiere dumnezeiască este în musica.

Și cum se crede de glorios, și cum 'l strălucește fața de strălucire aceluia cătră care a zis profesorul: „din tine va eși un artist”. În ochii lor acela care știe mai bine cânta, este un sădevărat rege, și pe acesta îl iubesc și cinșesc! Dacă se cörta, el îi împacă.

Copiii mici consideră pe cei mai mari, cari îi învață a cânta, de părinți.

Când se culcă își potesc noște bună, și apoi așezăți în pat tot despre musica vorberc. Ba pe unii, de-și obosiți de munca de peste zi, și de învățat, îi poți auzi încă noștea târziu vorbind în șöpte despre piesele musicale, despre musicanții vestiți, despre instrumentele musicale, etc.

Cea mai mare pedepsă pentru ei e: a

nu le permite să vină la ora de musica. Chiar și numai amenințarea le cauzăză mare durere. Aceea ce este pentru ochii nostri lumina, este pentru ei musica.

Un școlar într'aceea întrăbă, că n'ar putea merge să-i vadă?

Se pöte, răspune profesorul, dar' voi nu mergeți acum, ei mai târziu, când veți pute înțelege cât e de mare nenorocirea lor, și când le veți pute arăta compătimirea, ce o merită.

E privește tristă, dragii mei, a-l vedă cum stau săraclii la ferăsta deschisă, ca să respire aer curat, cu fața nemigcată ca și când ar privi această luncă verde și acesti munți vineți pe cari îi vedeți voi, și mai ales când cugeți, că ei nu ved nimic, și că nu vor vedă nimic din aceste nespuse frumșei! Atunci și-se stringe inima, ca-și când ai fi devenit orb însuși!

Aceia cari s'au născut orbi, cari niciodată n'au văduț lumina, sunt mai puțin de compătimii, căci neavând ideea despre nimic nici nu deplâng nimic.

Dar' sunt apoi astfel de copiii, cari nu-mai de câteva luni sunt orbi, cari își aduc aminte despre toate, și înțeleg foarte bine, că ei au pierdut totul! De mila acestora și-se rupe inima.

Dimineața între orele 9—11 s'a celebrat serviciul divin cu parastas solemn în biserica parochială din loc. Au servit preotul P. Rimbaș și prof. gimn. St. Albu; ear' corul elevilor a cântat cântările liturgice, atât la liturgie cât și la parastas.

În decursul parastasului s'au adunat mai mulți preoți, închinători memoriei marelui arhiepiscop, anume: I. Perian din Criștior, I. Jurca din Cebea, I. Fugăță din Luncoiu-inf., Andron Bogdan din Țerețel, Savu Stănilă din Ribița, N. Florea din Rîșca, și învățătorii P. Rusu din Cebea și I. Faur din Criștior. E de amintit, că unii dintră acești preoți și a casă serviseră serviciul dumnezeesc și spusese războaielor de la școlă, că cine a fost Șaguna.

După serviciul dumnezeesc din biserică: elevi, profesori, într-o casă și meritații profesori pensionați G. Părau și C. Costin, preoți și popor s'au adunat în sala de cant, unde s'a serbat ziua sfântului Andrei conform programului publicat în „Tel. Rom.“ nr. 130. Atât cântările, cât și declamarea au decurs bine. În cuvântul ocazional s'a pus deosebire pe pond pe însemnătatea institutelor culturale naționale prin cari Șaguna a asigurat libertatea națională, și cea biserică reverdicată pe seama poporului român. S'a arătat datorința ce o avem față de institutele culturale culturale chemate a ne lumina, consolida și asigura existența națională. S'a descris cu deamănăntul persoana Marelui Andrei așa după cum a zugrăvit-o cel mai competent bărbat, P. S. Sa episcopul Nicolae Popea în biografia arhiepiscopului și metropolitului Andrei baron de Șaguna (pag. 63—68). În fine s'a arătat interesul M. Andrei față de gimnaziul din Brad, înființat prin a sa înțeleptă conducere, de la anul 1869—1873, și s'a încheiat cu memorabila epistolă-mulțumită de la 1 Dec. 1870, prin care Șaguna mulțumește profesorilor pentru gratulațiunile de la ziua numelui și îi îndemna să fie comunicativi cu poporul, să îl îndemne să-și dea copiii la învățătură, și să țină în fie-care an barem câte 10 conveniri, prelegeri publice despre însemnătatea învățătorei și altor chestiuni de interes public, ear' la sărbători să iese în connele din apropierea Bradului și să răsfândească razele luminoase, culturale și moralei. — Deși cuvântul ocazional a fost un studiu vrednic de rețut și reascultat și sala prea mică pentru publicul și tinerimea adunată, totuși a fost ascultat cu încordată băgare de seamă până la încheiere și răsplătit cu lacrimi și aplauze. Toți se bucurau, că în timpuri atât de grele Dumnezeu ni-a trimis un bărbat atât de ilustru și înțelept, și toți erau întristați, că atât de curând a trebuit să îl pierdem. Dar' bun e Dumnezeu! El veghează asupra noastră! Să urmărim poveștile Marelui Andrei, să ascultăm de vrednicii săi urmași, să jertfim pentru cultura națională tot ce avem, și trebuie să urmeze pentru noi un viitor mai bun.

Incheierea serbării s'a făcut distribuindu-se drept premii pentru clasele III și a IV-a gimn. dicționare române, latine și germane

Et mai au și durerea, că simt că în creierul lor toate se întunecă, până și chipurile și formele cele mai plăcute, simt că din memoria lor dispăre chipul feței persoanelor celor mai iubite!

Un astfel de copil, cu cea mai mare tristețe mi-a zis odată: Ași vrea să mai văd odată, măcar și numai un moment, ca să mai pot vedea încă odată fața iubitei mele mame, pentru că nu mi mai pot aduce aminte de ea.

Și dacă tatăl lor vine la ei să îl cerceteze, îl pun mâna pe obraz, îl pipăie de la frunte până la barbă și până la urechi, ca să îl vadă cum e — și aproape nici unul nu vrea să creadă că nu îl poate vedea, îl strigă de multe-ori pe nume, rugându-l astfel să îl lase să îl vadă cel puțin odată.

Câți oameni es din acest mormânt plângând, chiar și de aceia a căror inimă e din piatră.

Și dacă cineva iese de acolo, în urma posibilității lui de a vedea se crede o ființă extraordinară, pentru care casele, oamenii, ceriul nu sunt vrednice de privit!

Da, sunt convins, dragii mei, că într-o zi voi nu e nici unul, care când se va depărta din acel institut, să nu voiească a da o parte din facultatea de a vedea, vre-unuia dintră acei nenorociți, pentru cari sora n'are strălucire, mama n'are față!

de L. Șăineanu, A. Viciu și Dr. D. P. Barcianu în preț de 40 cor. din venitele „fondului Șaguna“ de la gimnaziul din Brad, și întonându-se imnuri de mărire.

Astfel a decurs ziua sf. Andrei în Brad. Avem speranță că cei chemați se vor îngrijii, ca la proxima serbare școlară să se deschidă publicului o sală mai spațioasă, fie chiar și cea de gimnastică, unde în tihnă să putem gusta prestațiunile tinerimei studioase, speranței noastre, și ale profesorilor, cari cu inimă curată și interesată față de progresul nostru cultural, știind să ne conducă la recunoștință, lumină, adevăr, plăcut și frumos, la virtute, și să ne facă să ne lăpădăm de urit, pismă și egoism.

Delabrad.

Din protopresbiterate.

Conferență preoțescă în Sebeșul-săsesc. — 14 Decembrie n.

Preoțimea din tractul protopresbiterat Sebeș a fost convocată în conferență pe 6/19 Novembre a. c., în Sebeșul-săsesc.

În această zi, premergând serviciul divin și parastas pentru răposatul preot Ioan Stoicuța, celebrat de preoții Ioachim Cărpinișan, Nicolae Cărpinișan, Petru Cucuian și Nicolae Costea, sub conducerea protopresbiterului Sergiu Medean, a urmat predică ținută de părintele Nicolae Cărpinișan, a cărei temă era evanghelia din Dumineca fiului răstăcit, adevărat în legătură cu regularea petrecerilor tinerimei, ce este pe cale de a se introduce în toate parohiile din tractul acesta.

După săvârșirea acestora la 10^{1/2} ore preoții s'au întrunit în sala festivă a școlii, unde protopresbiterul prin o cuvântare potrivită a deschis conferența preoțescă.

Se face apelul nominal, în urma cărui se constată a fi absenți preoții: Vasile Dobre din Căpâlna; Ioan Dura din Deal; Simion Miha din Căsova; George Perian din Șagag și Ioan Muntean din Orda-de-sus. Ca nemotivată s'a sflat absențarea părintelui George Perian din Șagag, care se pedepsește cu o amendă de 10 cor. în favorul fondului protopopesc, ear' față de preotul Ioan Muntean din Orda-de-sus conferența decide: să se aşteptă la Preaveneratul consistoriu acelu necesare pentru pensionarea lui din oficiu.

Pe acest preot conferența îl află incapabil de serviciu, ceea ce se dovedește atât prin etatea sa înaintată, cât și prin serioasa înaintată oficiului protopopesc pentru scuzarea absențării sale de la conferență. Trecându-se la programa conferenței se citește protocolul conferenței din anul trecut și se verifică.

Se pune la ordine discuția asupra serviciului divin.

Acesta se privește de bine celebrat, dar' pentru viitorul conferența opinază a se însărcina cu ținerea serviciului divin numai câte un preot, ear' unul cu predicarea. Astfel se crede a se pute constata mai bine prestarea fie căruia.

Predica părintelui Nicolae Cărpinișan se sfârșe de bine reușită, și preoții primesc însărcinarea, ca la Dumineca fiului răstăcit să predice parohienilor despre tema aceasta și să facă încercarea de a pune în lucrare regulamentul pentru regularea petrecerilor tinerimei. Conferența s'abilește timpul pentru serviciile bisericesti în modul următor:

1. *Utrenia* a) în Dumineci și sărbătorii din 25 Martie (sărbătorea „Bunei vestiri“) până la 14 Septembrie („Înălțarea sfintei cruci“) începutul la 7 ore dimineața, ear' facolo începutul la 8 ore; b) în zilele de lucru serviciul utreniei se înceapă totdeauna la 6 ore dimineața.

II *Însăvârșirea (Avicernea)*: a) în sărbătorile Nașterii și Invierii Domnului și la Pogorirea duhului sfânt începutul la 2 ore p. m.; b) în Dumineci și celelalte sărbători începutul la 3 ore p. m.; c) în zilele de prestă săptămână începutul la 4 ore p. m.

Pe lângă acestea pentru uniformitate în toate parohiile se mai stabilește, ca îngroparea Domnului din săptămâna mare să se facă în Vinerea patimilor la 6 ore seara.

Părintele protopresbiter prezentază proiectul de plan oronologic pentru agendele de prestă an ale oficiilor parohiale stabilit în conferența din anul trecut — dar' acum cu unele aditamente.

Conferența le primește și decide a se tipări în 500 de exemplare pe spesele fon-

dului tractual, apoi a se distribui parohilor spre conformare.

Presidiul constată cu regret că oficiile parohiale nu au satisfăcut corect însărcinării de a raporta despre punerea în aplicare a tuturor concluziilor din conferența precedentă.

În urmă, se îndatorază fie-care paroh, că până la 1 Martie 1905 să raporteze oficiului protopopesc cel puțin despre punerea în lucrare a regulamentului pentru regularea petrecerilor tinerimei, despre înființarea reuniunii femeilor pentru înfrumusețarea bisericilor, și despre catechizarea adulților.

Cu pregătirea obiectelor de pertractat în conferența viitoare se însărcinează scaunul protopopesc, și cu acest punct fiind eschauriat programul, părintele protopresbiter prin o vorbire plină de poveste încheie conferența la ora 1^{1/2} p. m., invitând pe toți preoții la o masă comună în casa sa ospitală. Aici încă nu au lipsit confăturile folositoare și toastele: pentru Înalt Preasfințitul nostru Archiepiscop, pentru părintele protopresbiter și familia sa. Astfel apoi preoții s'au depărțat fiecare mulțumit și ducând cu sine cele mai bune impresii și cunoștințe folositoare pentru chiamarea sa.

Avram David
paroch.

NOUTAȚI

Comisariu guvernial pentru școlile medii gr. or. de sub jurisdicțiunea consistoriului arhidiecezan (gimnaziul superior din Brașov, gimnaziul inf. din Brad și școala reală interioară din Brașov) e numit pentru anul școlar curent dl Kuncz Elek, directorul districtului din Cluj pentru școlile medii.

Distincție. Domnul Constantin Burdă, president al comității de avere din Caransebaș, a fost decorat cu ordinul Francisc Iosif.

Promoție. Sâmbătă în 10 Dec. st. n. la Universitatea din Cluj au fost promoțiați la rangul de doctori în științele juridice dnl Ioan Prodan din Chauschiș și Octavian Pavela din Năsăud.

Palatul justiției — în grădina „Flora“. Jumătate din grădina „Flora“ din strada „S hewis“ a Sibului, proprietate a fo dului seminarial arhidiecezan, a trecut în proprietatea statului, care a cumpărat-o cu 97,000 corone, pentru-ca să clădească pe ea noul palat al justiției (tribunalul, judecătoria cercuală, etc.). Lucrările de clădire se vor începe la primăvară. Spesele sunt preliminate în sumă de 800,000 de corone. Pe cealaltă jumătate a grădinei „Flora“ va zidi consistoriului arhidiecezan case de închiriat.

† Maria Cosma născ. Panaiot, mama dlui avocat din Timișoara, Dr. Aurel Cosma, a dăcedat Joi, 2/15 Decembrie 1904 la orele 11 a. m. în etate de 58 ani, după scurte suferințe. Rămășițele pământești ale defunctei au fost înmormântate după ritul gr. or. român, Sâmbătă, în 4/17 Decembrie, la orele 2 p. m. de la locuința din strada Trei regi nr. 21, Timișoara-Fabric.

† Grigoriu Ghibu, paroch pens. în Șagag, după un morb îndelungat de 3 ani, împărățit fiind cu sfintele taine și-a dat nobilul suflet în mâinile Creatorului, Mercuri în 24 Novembre st. v. la 10 ore a. m. în al 58-lea an al vieții și al 35-lea an al preoției și fericelei căsătorii. Rămășițele pământești ale defunctului s'au săvârșit spre veșnică odihnă Vineri (26 Novembre) la 2 ore p. m. în cimitirul bisericii gr. or. din Șagag. Fie-i țărina ușoară și memoria binecuvântată!

Prune ardeleni în Paris. În toamna acasă s'a făcut mare esport de prune ardeleni și ungurene la Paris, unde — cum raportează o revistă economică — au avut mare trecere. Deosebi din comitatul Sătmăr și din comitatul Mureș-Turda au fost esportate multe așa numite „prune bistrice.“

Arme în mâna copiilor. Trei copii-iași ai comerciantului Nôtu din Zelau rămânând singuri a casă și jucându-se prin odăi au găsit în pătul rezervat unui ôșpe al comerciantului un revolver. Copilul cel mai mărșitor a luat revolverul și spăria cu el pe ceilalți doi. Într'aceea revolverul s'a descărcat și glonțul a nimerit în gură pe copilul cel mai mic, care după agonie de câteva minute a murit.

„Bunul Econom“ și tipografia „Minerva“ — în licidare. Conform concludsiului luat în adunarea din 16 Octobrie a institutului tipografic „Minerva“, societate pe acții în Orăștie, direcțiunea institutului amintit face cunoscut, că în 27 Decembrie st. n. la 10 ore a. m. va vinde prin licitațiune publică (în cancelaria notariului public din Orăștie) tipografia „Minerva“ și dreptul de editură a revistei „Bunul Econom“. Prețul de strigare 8000 corón. Până înainte de începerea licitațiunii pot să se facă și oferte în scris, cari au a se preda notariului public Săroi Szabó Péter în Orăștie.

Frecuența școlilor superioare. Statistica desore tinerii inscriși la școlile superioare din Ungaria pe sesterul prim al anului școlar curent, publicată acum din partea guvernului, arată că au fost inscriși 11,935 tineri. A nume: la universitatea din Budapesta 6558 (ordinari 5919, extraordinari 643), dintră cari la facultatea juridică 3848, la cea filosofică 1476, la medicină 951, ear' restul la teologie; la universitatea din Cluj 2286, dintră cari la f. juridică 1643, la filosofie 297, la medicină 139, la matematică și științele naturale 138; la politehnicul din Budapesta 1370; la academia de jură din Pojon 294, la cea din Dobrițin 228, din Eperjes 219, Oradea mare 206, Casovia 196, Agria 135, Șghatul-Marmației 131, Kacsakmét 112, Sárospatek 72.

Monument regelui Milan. Încă pe când era în viață regele Milan orașul Niș a fost hotărât să-și ridice un monument, spre care scop a votat 50.000 de franci și a pus la cale o colecție publică. Resultatul celei a fost numai 30.000 de franci, fiind-că regele Alexandru (fiul lui Milan) după-ce s'a fost dușmănit cu tatăl său din cauza căsătoriei sale, a interzis continuarea colecției. Bani adunați deja aveau să se întrebunțeze pentru alte scopuri, deosebi pentru înființarea unei fundațiuni militare, dar' orașul Niș nu și-a lăsat dreptul, ci a delegat cauza la judecătoria. Zilele trecute judecătoria a enunțat, că banii nu pot fi întrebunțati spre alte scopuri, ci numai spre scopul pentru care au fost colectați. Astfel regele Milan totuși va avea monument în Niș.

Catastrofa — cu donezeci de victime. Multe de copii de școlă din Charlestown plecă d Joi în excursiune și având să treacă riul Elk, podul s'a rupt și s'a prăbușit în riu împreună cu șese trăsuri încărcate cu copii. Douzeci de inși și-au sflat mărtea în valuri.

Alimentarea robilor. Prin un ordin circular dat zilele acestea ministrul de justiție a impus directorilor de penitensiar și temnițe, ca alimentele vegetale (cereale și legume) pentru robi — în cât procurarea acestora, în sensul legii, nu are a se face prin licitațiune publică — să le procure direct de la micieconomii din comunele învecinate, ear' dacă există în loc magazin de boteze al tovrășiei agricole, să cumpere de la acel magazin alimentele necesare, pentru-ca astfel micieconomii membri ai tovrășiei netrebând să solviască taxa de mijlocirea vânzării, să-și pôtă valorisă mai rentabil produsele.

În atenția comercianților. Un tiner român comis (cafea) de băcănie, bun cunosător al limbii magiare și române, cunoscător angajament. Pretenții modeste. Eventuale oferte să se trimită sub adresa „Tiner comis“ în Seliște (comitatul Sibiu) post-restant.

De la „Economia“ din Cohalm. Anunțăm că direcțiunea institutului nostru prin concludsiul său din 15 Dec. a. c. pe baza Ș-ului 10 din statute a anulat acțiunile nr. 529 și 530. Cohalm, în 15 Dec. 1904. Direcțiunea.

Daruri de Crăciun săracilor. Dl Benedek Albert, slămar din Sibiu, a dăruit suma de 40 corone, din cari 20 cor. pentru daruri de Crăciun pe seama săracilor, ear' 20 corone la fondul văduvelor și orfanilor de mercuri, întemeiat de reuniunea sodalilor români din Sibiu.

Pentru săraci au mai dăruit dna Minerva Dr. Brote, din prilejul aniversării al 7-lea de la mărtea soțului său, mult regretatului Dr. Aurel Brote, 5 cor., Ioan Droș, protopresbiter emer. 3 cor., Nicolae Togen, protopop, Arseniu Bunea, protopop onorariu, Iosif Gombos, paroch (Abrud sat), Dr. Eugen Piso, adv., dna Valeria Dr. Bau, fie-care câte 2 cor., Iosif Marschal, Larion Popovan și G. Stasnef, croitoriu, fie-cure câte 1 cor.

Stimabila dnă Luisa M. Lazar, soție de acesor consist, a dăruit două învilitore mari de lână, 3 m. barchet și 3 m. sofe de îmbrăcăminte, toate noue; Elena Baltes, servitoare, o jachetă de érnă, dna Stancosy, soție de căpitan r. de honveđi, 6 diferite îmbrăcăminte pentru băieți și băiete.

Efect miraculos se va obține prin crucea vindicătoare electro-magnetică R. B. nr. 86,967, și neîntrecute rezultatele ce le poate arăta inventatorul acelei cruci dl. Albert Müller, Budapesta Vădă-z-utca nr. 42/V. În fie-care zi soseasc scrisori de mulțumiri și de recunoștință de la bolnavii vindecați. D. e. dl. Steinhardt Iacob din Kula scrie așa: „Cinstite dle Müller! Am onore a-ți aduce la cunoștință, că de când am întrebuitat crucea magnetică R. B. nr. 86,967, pe care mi-am procurat-o înainte de acesta cu 4 săptămâni, am scăpat de durerile reumatice, ce mă chinau de 15 ani, din care cauză nu pot de ajuns a o recomanda deapropelui nostru. Primește și din parte-mi cele mai sincere mulțumiri. Dumnezeu să vă dea ani îndelunși și norocoși pentru singurta și activitatea d-tale. Invenția d-tale merită nu 6, ci mii de coroane. Cu totă stima Steinhardt Iacob.

Apărarea dlui A. Vlaicu.

În 3 Decembrie n. s'au făcut în Scheiul Brașovului alegerile municipale, cu un rezultat, care a dat ansă la nemulțumiri și la atacuri, îndreptate prin coloanele zărilor „Gazeta Transilvaniei” în contra celor din Scheiu, și mai ales în contra dlui Arseniu Vlaicu, cărui i se impută căderea celor doi pe lista clubului român față cu lista Schicilor. În contra acestor atacuri își face acum apărarea dl. Vlaicu, a cărui singur, cât și prin condeul dlui profesor N. Sulica, în o broșură spărută zilele trecute în Brașov, în care broșură sunt expuse faptele așa cum s'au întâmplat, pentru-ca să se poată cunoște adevărul și cine vrea să se poată face judecător în cauză.

Din broșura această aflăm, că pentru cercul de alegere Scheiu s'au făcut candidarea celor 6 membri ce erau de ales pentru congregația comitatului Brașov, fără consultarea celor din Scheiu, ba chiar în contra voinței lor, o greșală, care a provocat o declarație-protest din partea Schicilor, și o nouă candidare, compunerea unei liste pe care figura și dl. Vlaicu, cel ce corform hotărârii luate din par ea clubului român trebuia trântit cu ori ce pret. Rezultatul acestei rupturi a fost, că Români din Scheiu s'au prezentat la alegerea din 3 Decembrie cu două liste, dintre cari majoritatea a intrunit o lista dlui Vlaicu, românească și ea.

Se spunea după alegere, că Vlaicu a învins cu ajutorul Ungurilor, cu cari a legat alianță politică. În broșură se arată însă, că peste tot străini au votat la alegerea din 3 Decembrie 48, dară cari 30 cu lista lui Vlaicu, 18 cu lista ceteră, și se arată, că dacă nu vota nici un străin, nici cu unii nici cu alții, rezultatul era totuși favorabil listei lui Vlaicu, care și atunci rămânea învingătoare.

Lista clubului român era următoarea: Vasile Sfetea, paroch, Ioan Prișcu, diacon, Andreiu Bărsan, profesor, Axente Banciu, profesor, Dumitru Lupan, antreprenor și Dr. Nicolae Vecerde, dirgent la „Albina”. Lista această a intrunit 80 voturi. Ear' lista celor aleși a fost următoarea: Arseniu Vlaicu, director, 129 voturi, Vasile Sfetea, paroch, 122 voturi, Octavian Sorescu, avocat, 119 voturi, Cornel Aiser, casierul „Albinei”, 108 voturi, Mihail Itusu, notariu de tribunal pensionat, 107 voturi, și Nicolae Sulică, profesor, 107 voturi.

Mai conține broșura un protest subscris de 186 alegători români din Scheiu, în contra tendințelor de a se veni într ei seminele zănziei și ale certelor de partid, și contra gonei pomeite în contra dlui Arseniu Vlaicu, care posedă întrăga lor încredere. În rezultat broșura se răspunde apoi „Gazetei”, atât din partea dlui Vlaicu, cât și din partea dlui N. Sulică.

Broșura a apărut în tipografia Ciurcu & Comp., în Brașov.

Teatrul orașenesc.

Direcțiunea teatrului german din Sibiu își dă totă atenția spre a satisface gustului artistic al iubitorilor de teatru.

Sâmbătă trecută s'a jucat o tragedie comică „Traianulus”, distingându-se cu deosebite dăni O. mar și Gün'her și deora Bruks h. w. k.

Duminecă seara s'a dat frumoasă operetă „Die drei Wünsche”, cu deplin succes; ear' Luni seara direcțiunea a avut buna ideă de a introduce ceva nou în viața teatrală și a nime „O seră literară”, ca publicul prin piese scurte, declamațiuni etc. să fie pus în curent cu creațiile mai noue literare. Serata literară, constatătoare din 6 puncte, a fost pe deplin succedă. Apröpe întreg personalul a fost ocupat.

Mercuri (21 Dec.): „Alt Heidelberg”, dramă în 5 acte de Wilhelm Meyer-Förster.

Joi (22 Dec.): „Eine tolle Nacht”, posă cu cântări, în 5 acte, de Freund și Mannstädt.

Posta redacției.

Brad. Trimite manuscriptul cu posibilă grabire. Se va face conform dorinței.

Studiu din sfera iconografiei orientale.

De Dr. Miron E. Cristea.

(Urmare)

Figura cea în forma trifoiului obvine des atât în arhitectura bisericilor, cât și la diferitele ornamente și mobile. Ea constă din un semicer, de ale cărui capete se țin alte două semiceruri. Are, firește, și felurite variante și combinațiuni.

Așa o aflăm: la frumosul portal¹⁾ al bisericii Domnița-Balaza (fig. 1 pag. 2) precum și la ușile laterale ale templei, la pridvorul bisericii sfinților Voivođi din București, una din cele mai frumoșele biserici din România, o imitație a mănăstirii de la Argeș. Aici semicerul de la mijloc este ascuțit, ear' la pridvorul de la biserică sfântului Spiridon din București variațiunea este inversă, adică semicerurile laterale sunt ascuțite; la mai multe icône de pe templa bisericii sfântului George nou din București. Aici mai aflăm și o altă variație.

La ferestrele din afară de la cea mai veche biserică a Bucureștilor, de la biserică Bucur, și la vestita biserică Stavropoleos (București), încă obvine. Vezi figura nr. 11 pag. 32.

La ramele apostolilor, la ușile împărătești ale catapitesmei din biserică metropolitană de la Cernăuți, de la Constanța, la icôna lui Iisus și a Mariei și sus la crucifixul ei, la altariul bisericii parohiale din Putna (Bucovina, făcut 1760).

La stranele și câteva din tronurile din biserică mănăstirii de la Sinaia. La ușile laterale ale templei etc. Mai des occură această formă în iconostasul bisericii Amza (București), făcut de Babic, de la toate stranele și mobilele din internul acelei biserici.

La grilagiul de piatră din jurul mănăstirii de la Argeș, cum și la turnul castelului regal din Argeș, dăm de o aplicație specială a acestei figuri.

Atât a devenit de iubită această formă arhitectonică în România, în cât mulți o declară de formă națională românească. Arhitecții mai noi o aplică ca atare cu pricepere la toate vilele, edificiile publice, hotelurile (Caraiman, Edificiul eforiei spitalelor din Sinaia) și casele mai frumoșe, dimpreună cu brêul de la mănăstirea Argeș, Sinaia, de la biserică Amza (verde), sfinții Voivođi și Stavropoleos²⁾ din București etc., de-și o regăsim și la multe edificii bizantine monumentale; ba chiar și la neîntrecuta fațadă a palatului Dogilor de la Veneția.

La catedrala din Sibiu s'au aplicat trifoi și ca decorațiuni speciale pe partea de-asupra a turnurilor din front sub cruce.

Intocmirile interne.

Dacă este, ca întregă biserică, cu interiorul ei cu tot, se formeze un întreg artistic, ale cărui părți singurice se stee între sine în deplină armonie, atunci și intocmirile interne, câte le reclamă ritul oriental, trebuie să fie în conformitate cu stilul general al clădirii.

Adese-ori însă aflăm la biserici orientale intocmiri interne în stil gotic, renesans, baroc, ori chiar cu amestec de rococo, făcute de regulă la firme străine.

Cele mai frumoșe și mai cu gust sunt fără îndoială intocmirile interne de la biserică mănăstirii din Sinaia.

Templa³⁾ este sculptată la școala de arte și meserii din București; ear' celelalte mobile⁴⁾ sunt lucrate de un măiestru particular de la București, toate după planul compus de arhitecții eforiei spitalelor G. Mandrea și Ioan G. Pompilian, fiul pictorului deja amintit. Cest din urmă mi-a comunicat, că s'au făcut studii speciale prin cele mai vechi biserici din România, adunând cu istețime motivele și figurile, decorațiunile, aflate în diferitele locuri; și pe baza acestora s'au compus planurile, așa în cât sculptura, atât de la catapitismă, cât și de la amvon, tetrapode, pulturile cântăreților, tronurile arhieriești, regale și princiare, strane etc. este o adevărată compozițiune artistică din cele mai originale forme și desemnuri.

Eu însu-mi am dat în biserici vechi de unele obiecte, cari au inspirat pe plănuitori.

Forma, croiul stranelor de șețut, o aflăm prin cele mai vechi biserici de lemn și de prin Transilvania; dar' firește aici sunt numai simple de tot, croite din bardă; pe când cele de la Sinaia sunt bogat și admirabil ornamentate cu fine și variate sculpturi luate din diferite stiluri. (Vezi fig. 8 pag. 21 uncaun admirabil).

De mare interes ar fi pentru noi în viitor, dacă specialiști pricepuți ar colecta toate motivele și decorațiunile de sculptură, ce se află la diferitele obiecte, făcute de mâna țeranului român, precum: la porți și porțițe, cuiere, blidare, bețe de ciobani, furci de tors, fluere, cruci de la morminte, scaune și lavițe de șezut, uși, etc.

Un artist, studiind cu temei și cu sistem aceste forme și ornamente și inspirându-se din ele, ar putea compune unele obiecte și mobile foarte originale și de pret.

Școalele de meserii din România, susținute din partea statului, ar trebui să facă tot posibilul în direcțiunea această. Școala ceramică de la Tîrgul-Jiu d. e. a și spus la expozițiunea „Asociațiunii pentru înaintarea și răspândirea științelor”, ținută la București în toamna anului 1903, lucrului minunate, lucruri din motive românești, aflate pe două împistrite (incondeiate).⁵⁾

¹⁾ În portal sui pe șapte trepte de piatră. Tot câte șapte sunt la toate patru intrările laterale. Peste tot la această biserică nrul 7 jock rol preponderant.

²⁾ Brăul de la Stavropoleos este de asupra ferestrelor și nu este împletit, ci compus din decorații cu frunze.

³⁾ Costă 36,000 lei.

⁴⁾ Costă 45,000 lei. Auritura e foarte bogată.

⁵⁾ Vezi „Telegraful Român” din Sibiu nr. 121 și 122, 1903, și „Drapelul” din Lugoj nr. 80 1904.

Sculptorul Ioan Pislea.

La Cernăuți am aflat, că sculptorul Ioan Pislea, conducătorul școalei de sculptură de la Cămpulung, confecționează la comandă mobilier de casă după modele țărănești. — Despre acest mobilier au afirmat în timpul din urmă unele ziare de ale noastre, că este compus din obiecte de adevărată artă națională. O asemenea garnitură de mobile a cumpărat renumitul folklorist și preot S. Florian Marian din Bucovina, și — espunându-o la expoziția amintită mai sus — a și fost premiată cu medalia de aur.

Ele au atras chiar și atențiunea străinilor. Milionariul polon Bucicovochi din Leov a pus aceste mobile române în salonul său, delăturând cele de pluş și mătasă.

Acest început laudabil trebuie deci cultivat cu stăruință; ear' publicul român are datorința a l' sprijini.

Ioan Pislea este Bănățean, născut în Bozovici. A început a învăța sculptura la un sculptor privat. Fericitul general Traian Doda, presidentul comunității de avere a grănițerilor români din Bănat, l'a trimis, ca stipendist, la Timișoara, unde a învățat sculptura în curs de 3 ani. Aici a primit cu ocaziunea unei expoziții între mai mulți inși premiul prim. Indemnat de acest succes Doda a stăruit să mērgă și la Viena, unde a urmat cursul de sculptură 4 ani în „școala industrială c. r.” de sub conducerea profesorului și vestitului sculptor Anton Breneck.

De aici era să mērgă la Laibach sau la Stein, ca instructor de sculptură. Dar' într'aceea — întâlnindu-se cu preotul nostru militar în retragere, Venerabilul protopop Sava Popovici, — acesta l'a indemnat să trecă în Bucovina.

Părintele Popovici aflase de la metropolitul Dr. S. Morariu A., că arhiepiscopul Bucovinei are lipsă de un sculptor, pe lângă vestitul pictor român E. Bucevski. Acestă recomandare i-a fost binevenită. S'a dus cu plăcere. Intemeindu-se întru aceea școala industrială din Cămpulung, de la 1895 a fost angajat ca profesor de sculptură. — Aici funcționează și azi. În Bucovina a făcut catapitesmele din mai multe biserici. Așa la Berhomet (1889) în stilul noulbaroc-vienes, Ostrița, Dorosout, Samușin, Igești, Stănești etc. și la Borgo-Frund, în Ardeal.

Știind el de la noi, că în ornamentarea internă a catedralei din Sibiu dorim a accepta cât de multe motive originale românești, s'a silit a compune un plan de templă curat românească. Planul cuprinde admirabile sculpturi originale, cari de sine luate sunt frumoșe, dar' ca întreg nu este produsul artistic, în care singuraticele părți, de curând studiate și combinate, în mod natural și neforțat se desvölte una din alta, formând un întreg sleit și plin de armonie și naturalitate. De aceea n'a putut fi acceptat. Singuraticele motive românești trebuie deci plămădite mai întâiu în creerul unor desemnatori-artiști, cari să cunoască tainele efectului diferitelor forme de sculptură, și apoi cu timpul să plănuescă ceea ce am dori.

Pöte că și ochiul multora mai are lipsă de timp, până să se dedeie cu aceste forme originale.

Rușii și în deosebi școala de sculptură c. r. din Zakopane (Bucovina) încă au început a aplica motivele lor naționale nu numai la mobile etc., ci chiar și la frontare. Numita școala a produs iconostase în stil curat rusesc. Unul este tocmai în Zakopane.

Ludovic Kandler.

Pictorul din München Ludovic Kandler¹⁾ carele ca concurent s'a interesat de intocmirile catedralei noastre, încă a făcut la indemnul meu și insoțit de nepotul meu cleric George Rusu, un bun și expert desemnator, excursiuni prin mai multe sate românești, ca Rășinari, Seliște, Rodu, Poiana-Sibiului, Laz, Șugag, Gurasada, Gothatea, munții apuseni, și mai multe localități din România etc. și au desemnat multe motive de sculptură românească și cruci de prin cimitierii. Am admirat multe din copierile făcute, cari au pentru noi deosebită valoare, nu numai pentru-că sunt frumoșe, ci și fiind-că sunt românești. În ele dominază mai mult liniile öble.

Interesându-se acest pictor de planul intocmirilor interne ale catedralei noastre, l'am indemnat a aplica și el în planurile sale cât mai multe motive românești, ceea-ce a și făcut. În proiectul său ori-ce român regăsește cu ușurință împistririle de pe furcile de tors, de pe bătele ciobănești, cioplite în patru și mai multe muchi, de pe alte obiecte sculptate și de pe cusături țărănești. Dar' greutatea începutului nici aici n'au putut fi învins.

C. M. Babic.

Catapitesmele și mobilierul multor biserici renumite din regatul român sunt sculptate și lucrate de C. M. Babic de la București, sau de tatăl său, acum repausat. E sculptor bun. Știe folosi cu pricepere motive bizantine; ici coale și forme devenite românești. Pagubă numai, că în România se fac comanda cele mai scumpe în străinătate, ocolindu-se măestrii proprii.

În unele locuri (d. e. la biserică Amza) figurile sculptate sunt mari și nu așa filigrane, ca la multe iconostase vechi, cum e bunăoră și cel de la biserică română din Predeal (în Branul Transilvaniei), care 'i o lucrare de mare valoare și ca arta și ca vechime. Acest frontariu a fost al bisericii sfântului Nicolae din Brașov-Scheiu, de unde l'au dat comunei Predeal, înlocuindu-l cu altul fără valoare deosebită.

Aceste forme provin mai dure pöte de la comanda proprietariului și de la prețul oferit.

Babic este incredințat cu facerea iconostasului de la catedrala din Sibiu, având însărcinarea a aplica motive românești acolo unde se pöte, ceea-ce a și făcut, mai ales la columnele de lângă icônele de jos și la alte locuri potrivite.

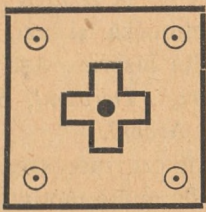
¹⁾ Acest pictor a aplicat tot motive românești la ornamentarea bisericii din Zlagna (archiepiscopul Transilvaniei). Țeranii români de acolo s'au bucurat mult, când au văzut „formele noastre” — cum ziceau ei — aplicate în biserică.

Prestolul.

Prestolul, sau *sfânta masă* în 4 colțuri, este obiectul cel mai indispensabil în ori-ce biserică (de la *προσπίθημι* = a pune înainte). Se mai numește și *jerțelnic*. Simbolizează mormântul Domnului. Prestolul cuprinde *môștele* sfinte din trupul sfinților. În vechime liturgia se oficia pe mormintele martirilor.

Prestolul până la marele Constantin se făcea din lemn, precum îl găsim încă în toate bisericile noastre vechi. Mai târziu au început a-l face și din piatră cioplită, ori chiar de zid. Bisericile mai bogate (Sinaia, Mirăuții) au folosit marmora. În Rusia găsim biserică, unde e întreg din argint. Așa în biserică¹⁾ Adormirii (Uspenskaia) din mănăstirea Lavra (Kiev).

Prestolul constă din un picior sau o basă-postament, și din placa mesei. Lespedea mesei se așază pe acest picior, mai gros sau mai subțire. În o confundătură, făcută anume în mijlocul piciorului, se pun după prescripțiile rituale sfințele môște de ale sfinților, și apoi se așază lespedea de masă, lipindu-se de picior cu ciment. Așezarea și lipirea aceasta se face cu ocaziunea sfințirii bisericii. La sfințirea bisericii renovate din Sinaia (Rosalii 1903²⁾) era un mecanism anume pentru ridicarea plăcii. Manipularea acesta îngreună întreg actul sfințirii; de aceea în timpul mai nou s'a introdus în metropolia ortodoxă română a Ungariei și Transilvaniei usul, că sfințele môște se așază, nu în picior, ci în însași lespedea mesei. Acest us l'am observat și în Bucovina. Prestolul bisericii *Mirăuților* este găurit la 5 locuri (la mijloc și la 4 colțuri). Găurile se astupă după așezarea môștelor cu masă și ciment. În jurul găurii de la mijloc este o săpătură mai puțin afundă, în formă de cruce, în care se așază un capac, și se fixează cu ciment. În dosul prestolului e o vatră pentru așezarea unui pergament comemorativ. Figura de mai jos indică suprafața.

Prestolul din biserică Mirăuților.

În metropolia noastră, fiind bisericile mai sărace, prestolul se face cel mult din cărămidă, sau piatră cioplită. Sfințele môște se așază în o gaură de la mijlocul mesei. Spălarea zidului și a lespedei de piatră produce tină, de aceea peste lespedea acesta noi mai așezăm un *capac din lemn* vartos, bine jiluit, care se privește fix pe suprafața prestolului. Acesta se spală cu aromate, etc. Pe el se țintuesc cu cuie de desemn și icônele sfinților evangeliști: I. Ioan, II. Mateiu, III. Luca, IV. Marcu.

Antimisul.

Pe prestolul învâlit în *câmașă* albă și *indătiu*, colorat și ornamentat, brodat etc., se pune *antimisul* — o pânză frumousă, cu icôna așezării lui Iisus în mormânt. Fără de acesta nu se pôte oficia *sfânta liturgie*. Cuvântul *antimis* înseamnă „în loc de masă”. S'a introdus pe vremea persecuțiilor, când creștinii nu puteau să-și facă prestole stabile, sfințite de către arhieriei. Astfel episcopii dădeau creștinilor asemenea pânzături, sfințite totdeauna de arhieriei, în cari erau cusute sfințele môște. Deci ele înlocuiau prestolul, în care încă se îngropă môște. Antimisul s'a susținut însă și mai târziu, căci — înmulțindu-se creștinii — episcopii nu ajungeau a sfinți toate bisericile. Așa li-se trimitea, ca și azi, cel puțin antimis sfințit.

Este cuviincios a se învâli antimisul în așa numita *invălitore*, cum se făcea și în vechime (ilatonul = *ελλέρον*) giulgiul, cu care Iosif cel din Arimatia a învâlit pe Christos.

Biserică cu mai multe prestole.

Istoriograful *Eusebiu* și alții ne spun, că și în vechime în o biserică era un *altariu* și un *prestol*. La apuseni însă s'au introdus mai târziu mai multe altare în aceeași biserică, pe când la răsăriteni s'a susținut în general usul vechiu.

Cu toate acestea, spre deosebita mea surprindere, am aflat și în orient datina de a aplica în *una și aceeași biserică mai multe prestole, sau chiar altare*.

Ieromonahul *Mina Panaitescu* de la Sinaia, care a petrecut mai mult timp la mănăstirea ortodoxă română (prodromul) din muntele *Atos*, mi-a indicat mai întâiu biserică, unde a-și putea să mă conving despre acest us. Anume la biserică de la mănăstirea de maice *Ciorogârta* de lângă București, unde stărița este sora nemuritorului *Eliade Rădulescu*. Aici, intrând în biserică, vezi la frontariul comun 9 uși. Altariul este împărțit în 3 odăi, una mijlocie și 2 laterale. În fie-care duc câte 3 uși, și fie-care odaie are un prestol separat. Pe lângă 3 prestole biserică are și 3 *hramuri*. Un prestol are hramul *Sfânta Treime*, altul *Nașterea Maicei Domnului*, ear' al treilea *Bunăvestirea* sau *Adormirea Maicei Domnului* (?). La fie-care hram preotul servește la prestolul respectiv.³⁾

Asemenea are 3 prestole și 9 uși biserică de la Lavra a *Sfântului Atanasie* (mănăstire mare grecască a superiorității bisericăști din *Atos*), precum și 3 hramuri.

¹⁾ În strana stângă zace aici sub o piatră de marmură neagră marele metropolit rusec, *Petru Movila*, român basarabean. 1674.

²⁾ Tipicul prevede, că sfințirea unei biserici se nu se întempe în ziua hramului. La Sinaia însă împrejurările au adus cu sine să fie a doua zi de Rosalii. La spălarea prestolului pot lua parte și femei, regina etc. Mai târziu însă ele nu pot intra în altariu.

³⁾ Imprejurările nu mi-au permis până acum a vedea însu-mi această biserică.

Prima biserică, pe care eu am văzut-o cu asemenea întocmiri este *biserică grecască de la Brăila*, care are earăși 3 prestole, dar' numai cu 5 uși. O ușă mare este la mijlocul catapetesmei comune. Înaintea acestei uși stă înlăuntrul altariului un *prestol mare*, de-asupra căruia se ridică un baldachin fix, puternic și bogat în ornamente.

În spre drépta uși de la mijloc urmăzează icôna lui Iisus și imediat a lui Ioan Botezătorul, 2 colonne, apoi ușa laterală sudică, și de-asupra uși stă o icônă: *Fântâna vindecătoare*, cu un număr mare de bolnavi, apoi earăși *altă ușă* (de ordinar închisă). În fața acesteia stă în altariu *alt prestol*, și în fine se încheie partea dréptă a catapetesmei cu icôna *Sfântului Nicolae*. Deci 2 uși sunt lângă olaltă. În stânga uși împărătești urmăzează icôna *Maiei* și *Bunăvestirea* (un hram), 2 colonne, apoi icôna *Sfântului Gerasim* ca arhieru și o *ușă* de regulă închisă. În fața acesteia stă în altariu prestolul al 3-lea. Imediat ușa *laterală nordică*, și de-asupra ei *Sfântul George*, călare.

Ușile cele închise se folosesc ca uși imperătești la acele ocaziuni, când se oficiază *sfânta liturgie* la prestolul drept sau stâng, ori devine o ușă laterală împărătească.

La sărbători mai mici d. e. se liturgisește la un prestol mai mic, și atunci una din ușile închise este chemată a servi ca ușă împărătească. Spațiul altariului era la început astfel proiectat, ca să fie separat prin pereți speciali în 3 altare. Liniile punctate indică pereții, ce erau să se facă, ca astfel fie-care altariu să fie separat, cu proscodie și rândueli liturgice deosebite. Biserică are mai multe hramuri. Vezi fig. nr. 50, pag. 207.

Acest us ne reamintește aceeași datină din bisericile apusene, în cari asemenea aflăm mai multe altare, așezate în diferitele părți ale internului bisericii.

Mai ales în Rusia aprópe toate bisericile mai însemnate încă au 2—3 și și mai multe altare. Așa d. e. *catedrala Sfântului Vasilie din Moscva* are 12 altare, după numărul celor 12 praznice împărătești. Ele sunt suprapuse în 2 rânduri sau etaje, formând ore-cum tot atâtea capele împreunate prin mai multe galerii de comunicare. De fapt ar fi să fie 12 capele, sau paraclise, sub același acoperemânt și cu unele părți comune. Ele forméză un labirint întreg.⁴⁾

Biserică de la mănăstirea *Smolni* din *Petersburg* are 3 altare. Asemenea și biserică cea mare a mănăstirii *Lavra Pecersca*, numită *catedrala Uspenskaia* (Adormirea) de la *Kiev*, are 3 altare. 3 altare are și *catedrala Uspenskaia* din *Moscva*.

În mănăstirea de călugărițe *Voznesenskij* de la *Moscva* se află biserică *Sfântului Mihail*, care e compusă din 2 corpuri bisericăști suprapuse. O asemenea biserică am văzut și la *München*. Aci sunt în parter scenele patimilor Mântuitorului jur împrejur, etagiul prim este mai luminos. Acolo am ascultat misa. Asemenea aflăm mai multe prestole la o biserică din muntele *Choreb*, în *Arabia*.

Deci atât în bisericile de la comune mai mari, cât și în cele de la mănăstiri, aflăm mai multe prestole și chiar altare întregi. Acest lucru este provocat de trebuințele credincioșilor cu felurite ocupațiuni. În o biserică bine condusă trebuie să găsească creștinul la ori-ce timp mângâierea cuvenită. Astfel în bisericile din Rusia d. e. până 'n ziua oficiază un preot la un prestol sfânta liturgie pentru poporeni cari preste zi au daraveri neamănăveră la fabrici, la câmp etc.; ear' mai târziu oficiază alt preot la alt prestol earăși sfânta liturgie pentru publicul care la acel timp pôte cerceta biserică; ear' publicul cel mai ales asistă la liturgia care se începe între orele 9—10 a. m. Astfel obvine și în orient, că în aceeași zi se oficiază mai multe liturgii, dar' firește, la termene și prestole separate, și fie care liturgie o slugește alt preot; respective sub un acoperiș se află une-ori mai multe capele, prestole, altare, paraclise cu unele părți comune și la fie-care se pôte oficia odată la zi liturgia.

Este însă nepermis, ca un preot să servească în aceeași zi și la același altariu mai multe liturgii.

Baldachin.

De-asupra multor prestole se află acopereminte, fixate pe 4 sau 6 stâlpi, sau în tavanul altariului, numite *baldachin*, *chivoriu* sau *cuvcucliu*, sau *oranist*, sau *umbrariu* (tabernaculum, *σκηνή*). Așa în multe biserică din muntele *Atos*, la *Curtea-de-Argeș*, la *catedrala din Cernăuți*, la biserică grecască din *Brăila*. El înseamnă *darul lui Dumnezeu*, care — ca o umbră — se revarsă asupra prestolului. Are forma unei cupole mici; pe boltitura din lăuntru este zugrăvit ceriul (*ημοσφαίριον*), ear' la mijloc atárnă une-ori (*Atos*) un porumbel de metal; de aceea se numește și *columbarium*. Porumbelul servește de chivot (numit și *ἀποροφύριον*) pentru păstrarea tainelor pe sama celor bolnavi. Azi în multe biserică chivotul are forma de biserică (vezi pag. 164), une-ori forma unui mormânt. Există și *baldachine portative*, dar' în biserică orientală acestea nu prea sunt în us. Așa nu sunt în muntele *Atos*, în *Cernăuți*, în *România*. Dar' se folosește baldachinul la procesiuni mari atât în *Constantinopol*, cât și în *Ierusalim*. Il pörtă 4 călugări. Asemenea există și la metropolia ortodoxă română din *Sibiu*, procurat de marele Șaguna, la biserică din *Seliște*, *Alba-Iulia*, etc.

⁴⁾ Vezi și „*Călătorie în Rusia*” de arhimandritul *Nifon Popescu*, egumenul de la mănăstirea *Sinaia*. București. Tipografia cărților bisericăști 1903. Pag. 16, 27, 29, 39.

(Va urma).

Concurs

Pentru ocuparea postului de capelan lângă parohia *Ioan Cocan* din parohia de clasa a treia din *Mândra*, protopresbiteratul gr. or. Făgăraș, prin acesta se publică concurs cu termen de 36 zile de la prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumătate din venitele fasonate în cota B pentru întregirea venitelor preoțești de la stat.

Doritorii de a ocupa acest post au să se înfațeze petițiunile concursuale instruite conform normelor în vigóre subsemnatului oficiu protopresbiterat gr. or. Făgăraș până la termenul deschis, având a se presenta în vre o Duminecă sau sărbătoare la biserică spre a cânta și cuvânta, eventual a celebra.

Oficiul protopresbiterat gr. or. Făgăraș în conțelegere cu comitetul parohial.

Ioan Căndea
protopop adm.

Sz. 1299 1604.

[332] 2—2

Arverési hirdetmény.

Szeben vármegye nagydísnódi főszolgabírói járásába bekebelezett Felső-Sebes község tulajdonát képező „Párő sec” erdő-részben üzemtervileg előrt mintegy 1300 kat. holdon termelhető 13.000 ürméter lükktüzifa zárt ajánlatokkal egybekötött nyilvános árverésen 1905. évi január hó 12-én d. e. 9 órakor Felső-Sebes község irodájában fog eladatni.

Kikáltási ár 5200 kor.

Bánatpénz 520 kor.

Útőajánlatok figyelembe nem vétetnek. Írásbeli zárt ajánlatokhoz a kiirt bánatpénz csatolandó.

A részletes árverési feltételek Felső-Sebes község előjáróságánál és a nagytalmácsi m. kir. járási erdőgazdónokságnál megtekinthetők.

Felső-Sebes 1904. évi december hó 13 án.

Előjáróság.

De la *Librăria arhidieceșană* se pot procura diverse

ilustrate

cu text pentru Crăciun, cu preț de **8, 10 și 12 fileri.**

Epilepsia.

Cine suferă de epilepsie (nevoie), convulsioni și de alte morburii nervoșe, să cêră broșură asupra acestora. Se capetă gratis și franco prin *priv. Schwanen-Apotheke, Frankfurt a. M.*

(90)385—52

Au apărut în *Tipografia arhidieceșană*:

Noul abecedar de Dr. Petru Șpan
Prețul e 40 fileri.

Călăuza noului abecedar
De acelaș. — Prețul 20 fileri.

Se pot procura de la *Librăria arhidieceșană*.

Biblioteca „Reuniunii române de agricultură din com. Sibiu.”	
	Cor.
1. Ținerea vitelor, de Eugen Brote	—24
2. Trifoiul, de Eugen Brote	—24
3. Prăsirea pomilor, de Dem. Comșa	—21
4. Legea veterinară, de Invetătorul Muntean	—80
5. Insoțirile de credit (Raiffeisen), de Aurel Brote	1-60
6. Cartea stuparilor săteni, de R. Simu	—70
7. Statutele tovărășiilor agricole	—
8. Statutele insoțirilor de credit (Raiffeisen)	—
9. Povește pentru stîrpirea gâdacilor de Maiu	—10
10. Darea pe vinuri și favorurile (inesnirile), ce le face legea în privința ei proprietarilor de vie	—
11. Povește pentru apărarea împotriva gâdacilor, cari sfredelesc mugurii	—10
12. Scurtă povățuire la stîrpirea șorecilor de câmp	—10

Se pot procura de la
Librăria arhidieceșană, Sibiu.